

DEKLARACE ZE SETKÁNÍ FOP V LANŽHOTĚ 13.-14. 4. 2019

FÓRUM OCHRANY PŘÍRODY

Fórum ochrany přírody na základě setkání v Lanžhotě v dubnu 2019 vyzývá Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství a Lesy České republiky k řešení dlouhodobě neudržitelné situace v oblasti lesního hospodaření v chráněném území evropsky významné lokality na soutoku Moravy a Dyje.

V této souvislosti považujeme především za potřebné, aby došlo k rychlému naplnění nařízení vlády o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit (nařízení vlády č. 318/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů) týkající se povinnosti vyhlášení maloplošných zvláště chráněných území za účelem zajištění efektivní ochrany EVL Soutok – Podluží a EVL Niva Dyje. Rozsah těchto zvláště chráněných území musí být založen především na odborných podkladech týkajících se nejen aktuálního výskytu předmětů ochrany EVL (např. saproxylických brouků), ale do budoucna i potenciálně vhodných území, která zajistí dlouhodobou existenci předmětu ochrany EVL tak, jak vyžaduje evropská směrnice „o stanovištích“ a zákon o ochraně přírody a krajiny.

Návrh ochrany v kategorii památek připravený Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) v tomto ohledu pokrývá těžiště populací saproxylických brouků a Fórum ochrany přírody jej považuje v zásadě za minimum, které zajistí naplnění potřeb ochrany přírody při současném zachování možnosti udržitelného lesnického hospodaření v lesích zvláštního určení v EVL Soutok – Podluží a EVL Niva Dyje. Toto hospodaření, které je předpokládáno na naprosté většině území, je nicméně nutné významně přizpůsobit tak, aby zohledňovalo jedinečné charakteristiky biologické rozmanitosti území Soutoku. Zcela klíčové je především významné zvýšení počtu starých stromů ponechaných do rozpadu, systematické snižování zakmenění, prosvětlování v mozaice předem vytipovaných ploch, postupná obnova lesa a zvýšení počtu ponechaných výstavek.

Kromě pasečného hospodaření by se mělo na Soutoku uplatnit i hospodaření v podobě středního, v možném rozsahu též pastevního lesa. Cílem potřebné změny chování státní správy v tomto území, které musí vyplynout především ze změny zadání „shora“, je zajištění časové (věkové) a prostorové kontinuity biotopu ohrožených druhů světlého lesa a podpora jeho ekologických funkcí.

Území navrhovaná k ochraně Agenturou ochrany přírody a krajiny v kategorii národní přírodní rezervace pokrývají pouze malé procento území a jsou cenným nástrojem pro ochranu přírodních procesů v ekosystému, což má důležitou ochrannou i vědeckou hodnotu. Zároveň bezzásahový režim v lokalitě NPR Lanžhotské pralesy by přispíval i k ochraně některých předmětů ochrany (lesák rumělkový), i když jsme si vědomi, že v některých případech to může být v rozporu se zajištěním dlouhodobé existence jiných předmětů ochrany.

Fórum ochrany přírody apeluje na dotčené rezorty, aby souběžně s naplňováním legislativních podmínek, tedy vyhlášením soustavy maloplošných zvláště chráněných území přistoupily ke konstruktivnímu dialogu o managementu území, který musí být o mnoho více než doposud založen na podpoře mimoprodukčních funkcí lesa. Tento požadavek je přitom možné dovodit již ze stávající úrovně ochrany území v rámci EVL, ptačí oblasti a zvláštní druhové ochrany, lesa zvláštního určení (a jako významného krajinného prvku les, řeka, říční niva) či Ramsarské lokality.

Ochrana přírody i lesníci mají přitom v EVL řadu společných cílů, na kterých je možné stavět. Jedná se například o potřebu, resp. snahu zlepšit vodní režim území, tedy zajistit v potřebném rozsahu povodňování území, ale i jeho efektivitu prostřednictvím rozvoje doprovodné infrastruktury. Stejně tak je jistě pozitivní snaha lesníků hospodářů zajistit v území co nejvyšší zastoupení dubu, to však může z hlediska ochrany přírody v prostoru i čase kolísat.

V neposlední řadě je třeba otevřeně přiznat, že pokud se jedná o management, vědomosti ohledně vývoje přírodních podmínek v obdobném území v reakci na něj jsou omezené. Fórum ochrany přírody si je vědomo určité míry nejistoty ohledně výsledku (a i toho, že lesníci nemohou tuto nejistotu z podstaty věci vnímat pozitivně). Na druhé straně nejsou ze strany ochrany přírody výše nastíněná opatření nijak nepodložena experimenty a jejich rozsah je odůvodněn především snahou o zachování předmětů ochrany v dlouhodobém horizontu. Navrhovaný management reflektuje historicky doložené způsoby hospodaření, které zde probíhaly po stovky let, před nástupem lesnictví po II. světové válce, a je uzpůsoben potřebám předmětů ochrany. Opírá se také o výsledky četných vědeckých studií. V určitém slova smyslu lze i současné či nedávné hospodaření (např. obnovní bloky, široké použití přirozené obnovy jasanu) vnímat jako experiment zaměřený na maximalizaci produkce kvalitního dříví. I proto je třeba při plánování hospodaření a péče v EVL vycházet z vědeckých výsledků a příkladů z praxe (kdy podklady jsou k dispozici např. v Rakousku) a provádět pravidelný monitoring účinnosti. Znalost území a zkušenosti lesníků se přitom mohou ukázat jako dobrý nástroj při uvádění konkrétního managementu v život. Je zjevné, že lesní hospodaření a vodní režim v území Soutoku se za poslední desítky let výrazně změnily. Početnost a rozmanitost druhů a jejich stanovišť na tyto změny však reaguje až se zpožděním; tak se bezesporu projeví i dopady současné činnosti v území. Pokud chceme zachovat přírodní hodnoty tohoto území (a evropská i česká legislativa k tomu Českou republiku zavazuje), je potřeba již bez odkladu přistoupit k novému způsobu vymáhání ochrany a péče o něj.